

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 14-15 жовтня 2022 р.). — Т.2. — Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. — 163 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». Протокол № 4 від 27.10. 2022 р.

Рецензенти:

Мартинюк Тетяна Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри-професор кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Демидова Віола Григорівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри сольного співу Одеської національної музичної академії імені Антоніни Нежданової.

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції

©Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2022

практики. Даний метод передбачає ґрунтовне теоретичне і практичне засвоєння моделі рідної для студентів музичної культури, центром якої слугує жанрово-стильова система, з подальшим використанням такої моделі в якості універсального інструмента у формуванні цілісно-системних уявлень про музичні культури народів світу.

Фан ФЕЙ

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського».

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ЕТНО-СТИЛЬОВИХ ВИКОНАВСЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

***Анотація:** У статті висвітлено важливі аспекти проблеми формування етно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. Окреслено методологічні засади дослідження проблеми, відповідно до яких визначено спеціальні педагогічні принципи формування в студентів-піаністів етно-стильових виконавських умінь.*

***Ключові слова:** педагогічні принципи, методологія, художньо-герменевтичний підхід, концепція, учителі музичного мистецтва*

Формування виконавських умінь майбутніх учителів мистецтва є сталою проблемою освітньої галузі, яка давно викликає пильний інтерес в осередках педагогічної спільноти – як науковців, так і практиків. Тим не менш, у руслі сьогоденних інтеграційних тенденцій, що базуються на визнанні етнічної самобутності всіх народів світу, в освітньому просторі постає проблема виховання в учнів толерантного ставлення до різнобарвної «палітри» етнічних культурних цінностей. У межах предмету музичне мистецтво означений аспект проблеми може вирішуватися через активне ознайомлення учнів з музичними творами різних національних культур і розуміння особливостей музичної мови крізь призму етно-стильових архетипів. Поставлене завдання потребує від майбутнього вчителя музичного мистецтва не тільки володіння етно-стильовими виконавськими вмінням, а й здатності до педагогічного роз'яснення особливої етно-стилістичної семантики конкретного музичного твору.

З педагогічної точки зору, формування етно-стилістичних виконавських умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва не може відбуватися стихійно й випадково, а потребує спеціально розробленої стратегії та методики навчання. У закладах вищої педагогічної освіти цей процес відбувається на теоретико-

методологічній основі, до складу якої входять і педагогічні принципи, які орієнтують навчання на удосконалення виконавських та педагогічно-інтерпретаційних умінь.

Питання визначення змісту педагогічних принципів та їхньої ролі у формуванні виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва висвітлювали науковці: О. Бурська, В. Бурзанова, Н. Згурська, Я. Мільштейн, Н. Мозгальова, І. Пясковський, О. Фекете, О. Щербініна та ін. Серед китайських дослідників означене питання вивчали: Ван Бінь, Вей Сімін, Лінь Хуацінь, Лу Чен, Хань Ле та ін.

Проте з'ясування методологічного потенціалу спеціальних педагогічних принципів, що регулюють процеси формування етно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва наразі все ще є недостатньо розкритими.

Метою статті є висвітлення логіки розробок спеціальних педагогічних принципів формування етно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва.

Огляд наукових джерел засвідчує, що принцип є вагомим компонентом методологічної бази наукового дослідження, яка вбирає концепцію, теорію питання, підходи та методи пізнання, на тлі яких здійснюється хід розвідок.

Розробляючи концепцією нашого дослідження, виходимо з розуміння, що виконавська майстерність викладача музики, має базуватися на усвідомленні фундаментальної значущості етнічних коренів національної музичної ментальності та визначальної ролі етно-стильових архетипів у музичному мистецтві. Дана концепція вибудовується на підставі певних музикологічних концепцій.

З огляду на те, що розуміння «сміслоутворюючих» функцій етно-стильових музично-виконавських прийомів і художньо-образних засобів виразності в творах музичного мистецтва, потребують особливого інструментарію та спеціальних навичок декодування, убачаємо доцільність і ефективність засобів художньо-герменевтичного підходу. Згідно з чим, теоретичний контент методології вибудовується на загальних положеннях філософської дисципліни – герменевтики.

В обґрунтуванні означеного вихідною точкою є те, що герменевтика, як вчення про тлумачення смислів будь-якого тексту, первинно мала стислі зв'язки з педагогікою. За твердженням істориків, в античних школах вчителі повинні були займатися з учнями герменевтикою текстів – тлумаченням «темних» місць у текстах Гомера й Гесіода. У наукових колах вже є усталеною думка про досить вагомій підставі для визначення герменевтики в якості методологічної основи педагогічних наук (В. Загвязинський, А. Закірова, Л. Пасічник, І. Суліма,

Л. Хоружа та ін.), у тому числі й мистецької педагогіки (О. Олексюк, О. Полатайко, О. Реброва, С. Шиї та ін.). Першим аргументом науковці висувають те, що методи герменевтики дозволяють визначитися з першочерговим питанням, яке виникає під час осягнення смислового контенту музичного твору – що ж слід убачати в творі мистецтва? За художньо-герменевтичним підходом смисловий контент твору можна розглядати крізь призму:

- реалій історичної епохи;
- культурної традиції;
- особистісної концепції автора твору;
- контекстуальних смислів твору;
- питань сучасної епохи.

По-друге, важливим є те, що герменевтика, з одного боку орієнтує на тлумачення конкретно-історичного змісту твору як продукту певної культури. З іншого боку, це вчення про розуміння та інтерпретацію текстів спрямовує «... на цілісний, концептуально-філософський, неемпіричний підхід до твору» (Степанова, 2016). Ще однією важливою аргументацією є те, що з арсеналу герменевтики можна взяти потужний методологічний інструмент – інтерпретацію, як дієвий засіб розуміння та відтворення незрозумілих або прихованих смислів твору.

У контексті нашого дослідження передбачаємо, що розкриття «затемнених» смислів твору уможлиблюється саме через розкриття смислеутворювального потенціалу етно-стильових архетипів у музичному мистецтві. Глибинне розуміння етно-стильових архетипів є підставою для усвідомленого сприйняття, розуміння та адекватної інтерпретації змістового наповнення та смислового контенту музичного твору. Зазначені основоположні аспекти методологічної бази даного дослідження дозволяють визначити специфіку педагогічних принципів формування етно-стилістичних виконавських умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва.

Перед усім важливо зазначити, що термін «принцип», йдеться від латинського слова *principium* – «початок, основа», яке означає: «1) Першопочаток; те, що лежить в основі певної теорії науки. 2) Внутрішнє переконання людини; основне правило поведінки. 3) Основна особливість у будові чого-небудь» (Морозов, Шкарапута, 2000, с. 461). Поняття «принцип» є загально-науковою категорією, яке зазвичай розуміють як «...твердження норм, правил, що відображають основу, сутність явища, їх розвиток, відносини між внутрішніми складовими та зовнішнім світом» (Дідух, 2015, с.29). У науці сукупність методологічних принципів розглядається в якості «...ядра стилю наукового мислення, конкретно-історичного способу існування норм наукового дослідження, що відповідає науковій картині світу» (Добронравова, Білоус,

Комар, 2009). Тобто, у наукових дослідженнях методологічні принципи «...виконують роль регулятивів, якими керуються вчені для досягнення цілей своєї наукової діяльності» (Ратніков, 2012, с. 106)

У педагогічній науці «принцип» розуміють як «...вихідне положення, провідну ідею, першорядне правило якоїсь діяльності, що виконує функцію обґрунтування змісту цієї діяльності або припису щодо порядку й способу її здійснення» (Рудницька, 2002, с. 80). У такому контексті, обдумана система принципів повинна виконувати функції: «...керівництва, установки до певних дій, настанови діяти певним чином із урахуванням обставин» (Реброва, 2012, с. 62)

Ураховуючи, що розробка спеціальних педагогічних принципів корелюється розробленими методологічними підходами та концепцією дослідження, передбачаємо, що в межах даного дослідження методологічного сенсу набувають принципи:

- педагогічної стимуляції мотивно-інтенціональної бази здобувачів освіти до опанування етно-стильовими вміннями;
- культуровідповідної сенсильності музичного тексту, що акцентує на смислоутворючій функції етно-стильових конструктів музичного твору.
- ейдетичного розуміння архетипової протоінтонації, що забезпечує художньо-образне відтворення музичного твору;
- семіотично-контекстуального декодування музичних архетипів, що забезпечує адекватність інтерпретації інтелектуальних смислів музичного твору;

Для розуміння методологічного потенціалу означених педагогічних принципів важливо ураховувати, що останні, взаємодоповнюючи та збагачуючи одне одного, складають когерентну єдність, що має забезпечувати оптимізацію організаційно-освітнього процесу з формування етно-стильових виконавських умінь в студентів-піаністів, як майбутніх учителів музичного мистецтва.

Результати теоретичного аналізу наукових досліджень у галузі педагогіки дозволяють розглядати педагогічні принципи в якості потужної підстави для визначення методичного арсеналу формування етно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, на що й будуть спрямовані наступні наші розвідки.

Література

1. Дідух Я. П. (2015). Основні наукові принципи та критерії формування та оцінки заповідних об'єктів.
2. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7770/Didukh_Osnovni_naukovi_pryntsypu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. (2009). Новітня філософія науки. Підручник. Київ: Логос.
4. Морозов С.М., Шкарапута Л.М. (уклад.) (2000). Словник іншомовних слів. Київ : Наукова думка.
5. <https://ia800109.us.archive.org/2/items/slovninshomovn/slovninshomovn.pdf>
6. Ратніков, В. С. (2012). Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ.
7. Реброва, О.Є. (2012). Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти: [монографія]. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова.
8. Рудницька, О. П. (2002). Педагогіка : загальна та мистецька: Навч. посібник. Київ.
9. Степанова, Л. В. (2016). Методологічні основи дослідження герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії. Актуальні питання мистецької освіти та виховання: зб. наук. праць. Вип.2 (8), 32–43.

Лі ЮЙЦИ

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»*

Науковий керівник О. Горожанкіна
кандидат педагогічних наук, доцент

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»*

ДЕЯКІ МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-СТИЛЬОВИХ УЯВЛЕНЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАННОЇ ПІДГОТОВКИ

Музично-історичні та теоретичні дисципліни допомагають майбутнім фахівцями в галузі музичного мистецтва в опануванні знань про художні явища і стилі, що в подальшому сприяє ефективному перебігу освітнього процесу на практичних заняттях з музично-інструментальної, вокальної та диригентсько-хорової підготовки. Слід зауважити, що далеко не завжди ретельна увага з боку викладачів націлена на роботу щодо розуміння здобувачами особливостей інтерпретації творів різних стилів та епох, тоді як усвідомлення стилю, музично-стильові уявлення та вміння його передати є одними з найважливіших та необхідних ознак виконавської майстерності майбутніх фахівців.